

**PRAVILNIK O SREDSTVIMA OSOBNE
ZAŠTITE NA RADU I OSOBNOJ ZAŠTITNOJ
OPREMI**

I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Radi zaštite organizma i dijelova tijela, osobama koje su za vrijeme rada izložene određenim vrstama opasnosti i štetnosti stavljaju se na raspolaganje sredstva osobne zaštite (u daljnjem tekstu: sredstva) odnosno stavlja se na raspolaganje osobna zaštitna oprema (u daljnjem tekstu: oprema), ako se djelovanje opasnosti i štetnosti ne može drugim mjerama zaštite na radu otkloniti.

Radovi na kojima se koriste sredstva i oprema, uvjeti koje u pogledu materijala, dimenzija i oblika mora da ispunjava sredstvo odnosno oprema, kao i određene vrste opasnosti i štetnosti čijem su djelovanju osobe na radu izložene - određuju se ovim pravilnikom.

Članak 2.

Radna organizacija određuje općim aktom, u smislu članka 59. Osnovnog zakona o zaštiti na radu, na kojim radovima odnosno na kojim radnim mjestima i koja se sredstva odnosno oprema, zavisno od vrste i stupnja opasnosti i štetnosti, koristi za sprečavanje djelovanja stalnih opasnosti i štetnosti, a koja za otklanjanje djelovanja odnosno zaštitu od djelovanja iznenadnih odnosno povremenih ili kratkotrajnih opasnosti i štetnosti.

II. SREDSTVA I OPREMA

1. Zajedničke odredbe

Članak 3.

Materijal od kog se izrađuju sredstva i oprema, odnosno njihovi dijelovi, ne smije

neugodno mirisati, nadraživati kožu i otpuštati boju.

Sredstva odnosno oprema koja se upotrebljava na radnim mjestima na kojima postoji opasnost od požara, mora biti izrađena od negorivog materijala ili od teško zapaljivog materijala.

Sredstva odnosno oprema koja se upotrebljava na radnim mjestima na kojima može doći do mehaničkog, električnog, toplinskog ili sličnog udara, mora biti dovoljno otporna prema kidanju, udaru i lomu odnosno električnoj i toplinskoj provodljivosti.

Osim ispunjavanja uvjeta iz st. 1. do 3. ovog članka, materijal od kog se izrađuju sredstva i oprema mora biti dovoljno otporan prema koroziji, promjeni temperature i djelovanju dezinfekcijskih sredstava.

Članak 4.

Smatra se da materijal od kog se izrađuju sredstva i oprema ne otpušta boju, ako poslije jednog sata držanja u otopini običnog deterdženta za pranje u koncentraciji koju propisuje proizvođač, zagrijanom na temperaturu od 40° C (\pm 1° C), zadrži nakon sušenja svoju prvobitnu boju a otopina ostane bezbojna.

Provjeravanje u smislu stavka 1. ovog članka ne odnosi se na dijelove sredstava i opreme (cjedila, filtre i dr.), koji ne smiju dolaziti u dodir sa tekućinama.

Članak 5.

Otpornost materijala (kože, gume, tekstila, umjetne mase) prema gorenju, od kog su izrađeni sredstva i oprema, utvrđuju se postojećim standardima odnosno priznatim stranim standardima za odnosno sredstvo ili odnosnu opremu. Ako za odnosno sredstvo ili odnosnu opremu nije propisan standard, za

otpornost materijala prema gorenju, od kog je izrađeno sredstvo ili oprema, važe standardi doneseni za odnosni materijal.

Članak 6.

Metalni dijelovi sredstava odnosno opreme smatraju se dovoljno otpornim prema koroziji, ako poslije 15 minuta držanja u ključaloj 10 %-tnoj otopini kuhinjske soli, a zatim 15 minuta držanja u hladnoj 10 %-tnoj otopini kuhinjske soli, kao i nakon sušenja na sobnoj temperaturi od 20° C (\pm 1° C) u trajanju od 24 sata - promatrani golim okom i pod jakim svjetlom ne pokazuju nikakva oštećenja od korozije.

Članak 7.

Postojanost materijala prema visokoj i niskoj temperaturi, od kog su izrađeni sredstva i oprema, utvrđuju se važećim jugoslavenskim standardima odnosno priznatim stranim standardima za odnosno sredstvo ili odnosnu opremu. Ako za odnosno sredstvo ili odnosnu opremu nije propisan standard, za postojanost materijala prema visokoj i niskoj temperaturi, od kog je izrađeno sredstvo ili oprema, važe standardi doneseni za odnosni materijal.

Članak 8.

Sredstva i oprema smatraju se dovoljno otpornim prema djelovanju dezinfekcionih sredstava, ako poslije 10 minuta držanja u otopini jednog dijela 40 %-tnog formaldehida i devet dijelova vode temperature 20° C (\pm 1° C) - izvađeni iz otopine i promatrani golim okom ne pokazuju nikakva oštećenja niti deformacije.

Provjeravanje otpornosti u smislu stavka 1. ovog članka ne odnosi se na dijelove sredstava i opreme, koji ne smiju dolaziti u dodir sa tekućinama.

Članak 9.

Otpornost materijala prema mehaničkoj čvrstoći (kidanju, udaru, lomu), od kog su izrađeni sredstva i oprema, utvrđuje se važećim jugoslavenskim standardima odnosno priznatim stranim standardima za odnosno sredstvo ili odnosnu opremu. Ako za odnosno sredstvo ili odnosnu opremu nije propisan standard, za otpornost materijala prema mehaničkoj čvrstoći, od kog je izrađeno sredstvo ili oprema, važe standardi doneseni za odnosni materijal.

2. Sredstva i oprema za zaštitu glave

Članak 10.

Radi zaštite glave od pada predmeta ili udara pri vršenju radova u rudarstvu, građevinarstvu, metalurgiji, kamenolomima, na eksploataciji šuma, izvorima nafte, zatim pri miniranju, gašenju požara, izgradnji ili remontu plovnih objekata, podizanju, spužtanju ili remontu čeličnih i drugih konstrukcija i postrojenja, utovarno-istovarnim radovima; radi zaštite glave od udara u svod (strop) i druge predmete u podzemnim prostorijama i sl., kao i radi zaštite glave od udara električne struje pri slučajnom dodiru sa električnim vodom - osobama koje vrše takve radove daje se na korištenje zaštitna kaciga (rudarska kaciga, vatrogasna kaciga, građevinska kaciga i sl.).

Članak 11.

Zaštitna kaciga mora potpuno pokrivati gornji i zadnji dio lubanje i mora imati obod za zaštitu čela i vrata. Kaciga mora imati ugodnu kolijevku, koja se može podešavati prema veličini glave i mora sa obje strane imati trake prema veličini glave i mora sa obje strane imati trake za vezivanje ispod brade, koje omogućavaju čvrsto ležanje kacige na glavi s tim da razmak unutrašnje površine kacige od tjemena glave iznosi najmanje 25 mm. Kaciga za zaštitu glave pri podzemnim radovima mora imati nosač lampe a, po potrebi, na zadnjoj

strani i nosač električnog vodiča (kabela).

Zaštitna kaciga mora biti izrađena od materijala koji nije zapaljiv i koji je otporan prema udaru i djelovanju vode, kiseline i topline.

Zaštitna kaciga koji se koristi na radnim mjestima na kojima postoji opasnost od udara električne struje, mora biti izrađena od materijala koji ispunjava uvjete iz stavka 2. ovog članka i koji ne provodi električnu struju.

Zaštitna kaciga mora, osim uvjeta iz st. 1. do 3. ovog članka, ispunjavati i tehničke uvjete propisane važećim jugoslavenskim standardima.

Članak 12.

Radi zaštite od sunčanice pri vršenju radova na otvorenom prostoru (poljoprivrednih i melioracionih radova, ribarenja i dr.) - osobama koje vrše takve radove daju se na korištenje šeširi od slame ili drugog materijala, rupci ili slična sredstva odnosno oprema za pokrivanje glave, ako pri takvom radu ne prijete opasnost iz članka 10. ovog pravilnika.

Članak 13.

Šeširi za zaštitu od sunčanice moraju biti izrađeni u uobičajenim veličinama (brojevima) i u obliku koji potpuno štiti glavu, i moraju biti ugodni za nošenje.

Materijal od kog se izrađuje šešir mora biti loš vodič topline (slama i sl.), mora biti svijetle boje radi odbijanja (refrakcija) sunčevih zraka i mora biti lagan za nošenje.

Šešir mora imati rupice za ventilaciju ako materijal odnosno pletivo od kog je izrađen sprečava lako provjetravanje, kao i dovoljno širok obod za zaštitu čela i vrata.

Članak 14.

Radi zaštite glave od prašine i zaštite kose od uvlačenja u strojeve pri vršenju radova u neposrednoj blizini rotirajućih dijelova stroja (automatskih strugova, valjaka i sl.) - osobama koje vrše takve radove daju se na korištenje kape, kačketi, guste mrežice, rupci ili slična sredstva odnosno oprema za pokrivanje glave.

Sredstvo odnosno oprema iz stavka 1. ovog članka mora biti lagana i ugodna za nošenje i pogodna za povremeno pranje.

3. Sredstva i oprema za zaštitu očiju i lica

Članak 15.

Radi zaštite očiju pri radovima koji se vrše ručno (pri turpijanju, žbukanju, bojanju, miješanju i prosijavanju materijala i sl.) na kojima postoji opasnost ozljede od sitnih čestica koje dolijeću manjim brzinama iz čeonog pravca - osobama koje vrše takve radove daju se na korištenje zaštitne naočale.

Zaštitne naočale sastoje se od običnog (standardnog) okvira i prozirnih stakala odnosno drugog prozirnog materijala.

Prozirna stakla odnosno drugi prozirni materijal mora imati debljinu od 2,5 do 3,5 mm i mora biti blago ispupčen. Umjesto prozirnog stakla mogu se, po potrebi, u okvir naočala ugraditi korekciona stakla, ali samo po uputi liječnika-specijalista.

Članak 16.

Radi zaštite očiju pri strojnim radovima (pri bušenju, struganju, glodanju, piljenju, rendiranju, obradi metala, drveta i drugih tvrdih materijala i sl.) na kojima postoji opasnost ozljede od sitnih čestica koje dolijeću većim brzinama iz čeonog i bočnog pravca - osobama koje vrše takve radove daju se na korištenje

zaštitne naočale.

Zaštitne naočale sastoje se od okvira sa bočnom zaštitom i prozirnih stakala odnosno drugog prozirnog materijala.

U pogledu oblika, debljine i vrste stakala zaštitnih naočala iz stavka 1. ovog članka važe odredbe članka 15. stavak 3. ovog pravilnika.

Članak 17.

Radi zaštite očiju pri ručnim i strojnim radovima (pri kovanju, zakivanju, razbijanju i klesanju kamena, radu sa dlijetom ili sjekačem, čišćenju zavarenih mjesta, struganju, bušenju i rendiranju na strojevima za obradu metala i drugog tvrdog materijala i dr.) na kojima postoji opasnost ozljede od krupnih čestica i iskri koje dolijeću velikim brzinama iz čeonog i bočnog pravca - osobama koje vrše takve radove daju se na korištenje zaštitne naočale sa bočnom zaštitom.

Zaštitne naočale iz stavka 1. ovog članka sastoje se od dva okulara međusobno spojenih mostom koji se podešava zavisno od razmaka između očiju ili čvrstim mostom, tripleks-stakala ili specijalnih kaljenih stakala i elastične trake. Okulari odnosno okvir mora biti podešen za lako umetanje prozirnih stakala, a po potrebi i tamnih stakala. Okulari odnosno okvir mora imati ventilacione otvore čiji promjer ne smije biti veći od 1 mm. Ukupna površina svih ventilacionih otvora na jednom okularu ne smije biti manja od 200 mm². Dijelovi zaštitnih naočala koji se oslanjaju na nos i lice, moraju biti podstavljeni mekim materijalom.

Članak 18.

Radi zaštite očiju od jake svjetlosti, letećih iskri i slabijeg toplinskog i ultravioletnog zračenja, kao i od letećih čestica, pri radovima na plinskom ili elektrootpornom zavarivanju i pri radovima na elektrolučnom zavarivanju koje ne zahtijeva zasjenjene veće od broja 6 prema

važjećem jugoslavenskom standardu - JUS Z.B1.030 - osobama koje vrše takve radove daju se na korištenje zaštitne naočale s tamnim staklom koje mogu biti i na preklop.

U pogledu konstrukcije (okulari, bočna zaštita, trake) zaštitnih naočala iz stavka 1. ovog članka važe odredbe članka 17. stavak 2. ovog pravilnika.

Vanjska površina zaštitnih naočala mora biti glatka i zaobljena. Okviri, okulari i elastične trake zaštitnih naočala moraju biti izvedeni tako da omogućavaju udobno i nesmetano nošenje naočala u toku punog radnog vremena.

Članak 19.

Radi zaštite očiju od istodobnog djelovanja svjetlosnog zračenja i toplinskog zračenja pri radovima na topljenju i lijevanju metala ili drugog materijala, tvrdom lemljenju metala, zavarivanju lakih metala, metaliziranju i sličnim radovima, kao i od djelovanja jakog ultravioletnog zračenja pri radovima na plinskom zavarivanju, rezanju metala plamenom, elektrolučnom zavarivanju sa elektrouređajima jačine struje do 30 A - osobama koje vrše takve radove daju se na korištenje zaštitne naočale sa kobalt-staklima jačine zasjenjena od broja 1 do 6 prema važjećem jugoslavenskom standardu - JUS Z.B1.030. Kobalt-stakla mogu biti kombinirana sa prozirnim staklom.

Zaštitne naočale iz stavka 1. ovog članka mogu, po potrebi, imati bočnu zaštitu. Vanjska površina zaštitnih naočala mora biti glatka i zaobljena. Okviri, okulari i bočna zaštita zaštitnih naočala moraju biti izrađeni tako da omogućavaju udobno i nesmetano nošenje naočala u toku punog radnog vremena.

Članak 20.

Radi zaštite očiju od tvari koje nagrizaju ili nadražuju oči odnosno koje štetno utječu na

oči (amonijak, formaldehid i sl.), a nalaze se u krutom, tekućem ili plinovitom stanju odnosno u vidu aerosola - osobama koje su pri radu izložene djelovanju takvih tvari daju se na korištenje zaštitne naočale. Ove naočale sastoje se od nepropusnog okvira i prozirnih tripleks-stakala, a po potrebi, i tamnih stakala ili kobalt-stakala. Umjesto prozirnog tripleks-stakla mogu se, po potrebi, u okvir naočala ugraditi korekciona stakla, ali samo po uputi liječnika-specijalista.

Članak 21.

Prozirna stakla odnosno drugi prozirni materijal koji se ugrađuje u okvir zaštitnih naočala iz čl. 15., 16. i 17. ovog pravilnika, ne smije imati ogrebotine, zračne mjehuriće i slične vidljive nedostatke koji umanjuju njegovu optičku vrijednost.

Tamna stakla i kobalt-stakla koja se ugrađuju u okvir zaštitnih naočala iz čl. 18. i 19. ovog pravilnika, pored uvjeta iz stavka 1. ovog članka, moraju u pogledu propustljivosti vidljive svjetlosti (stupnja zasjenjenja) i toplinskog i ultravioletnog zračenja ispunjavati i tehničke uvjete predviđene važećim jugoslavenskim standardima.

Članak 22.

Radi zaštite očiju od letećih čestica obrađivanog materijala pri radovima na razbijanju i obradi kamena (mramora, pješčanika, vapnenca, granita i sl.), pri građevinskim radovima koji se vrše pomoću šiljka ili dljeteta, pri gruboj obradi metala pomoću strojeva (struga, glodalice, karusela) i pri sličnim radovima na kojima postoji opasnost ozljede od letećih čestica materijala - osobama koje takve radove vrše daju se na korištenje zaštitne naočale od žičane mreže.

Zaštitne naočale od žičane mreže sastoje se od okulara izrađenih od jednog ili dva komada žičanog platna i elastične trake koja se

može lako podešavati.

Oštri rubovi zaštitnih naočala iz stavka 1. odnosno stavka 2. ovog članka moraju biti porubljeni mekom kožom ili mekanim tekstilnim materijalom. Okulari moraju pokrivati očna udubljenja, dobro nalijegati na lice i moraju biti blago ispupčeni.

Svi dijelovi zaštitnih naočala od žičane mreže moraju biti izrađeni tako da omogućavaju udobno i nesmetano nošenje naočala u toku punog radnog vremena.

Članak 23.

Radi zaštite očiju, glave i vrata od neposrednog i posrednog djelovanja vidljivog, ultravioletnog i toplinskog zračenja i letećih iskri rastopljenog metala pri elektrolučnom zavarivanju - osobama koje vrše električno zavarivanje daje se na korištenje štitnik za elektrozavarivače.

Štitnik za elektrozavarivače može biti ručni ili naglavni.

Ručni štitnik sastoji se od štita sa kožnim nastavkom ili bez njega, okvira sa tamnim i prozirnim staklom i ručke za držanje štitnika.

Naglavni štitnik sastoji se od preklopnog štita sa kožnim nastavkom ili bez njega, okvira sa tamnim i prozirnim staklom i obruča za nošenje štitnika na glavi.

Štitnici iz st. 3. i 4. ovog članka moraju biti od materijala koji je loš vodič topline i električne struje, koji je postojan prema toplini i vlazi, koji nije lako zapaljiv i koji je otporan prema djelovanju dezinfekcionih sredstava.

Tamna i prozirna odnosno prozirna zaštitna stakla, kao i ostali dijelovi štitnika za elektrozavarivače, moraju ispunjavati i tehničke

uvjete propisane važećim jugoslavenskim standardima.

Članak 24.

Radi zaštite očiju i lica od krupnijih letećih čestica materijala koji se obrađuje i od kapljica nagrizajućih tvari koje mogu upasti u oči ili oštetiti lice - osobama koje su izložene djelovanju takvih čestica odnosno kapljica daje se na korištenje štitnik za oči i lice.

Štitnik za oči i lice može biti preklopan i nepreklopan.

Preklopan štitnik sastoji se od obruča za glavu na koji je pričvršćen pokretan polukružni čeon nosač sa prozирnom polukružnom pločom. Obruč koji se podešava prema veličini glave može, radi stabilnijeg nošenja biti pojačan jednim lukom koji ide preko tjemena glave.

Nepreklopan štitnik sastoji se od polukružnog čeonog nosača na koji je pričvršćena prozirna ploča, polukružno savijena prema nosaču i od elastične trake koja drži štitnik na glavi.

Obruč za glavu i polukružni čeon nosač iz st. 3. i 4. ovog članka moraju sa unutrašnje strane biti postavljeni segmentima od mekanog materijala koji ne nadražuje kožu i ne pušta boju.

Prozirna ploča štitnika može biti od plastičnog materijala ili od žičanog platna. Ploča od plastičnog materijala ne smije biti zapaljiva. Ploča od žičanog platna mora imati oko 100 otvora na 1 cm² i mora imati boju koja ne odbija svjetlost.

Prozirna ploča štitnika ne smije zadržavati više od 10% vidljive svjetlosti.

Štitnik za oči i lice, kao i njegovi dijelovi, moraju ispunjavati i tehničke uvjete propisane važećim jugoslavenskim standardima.

Članak 25.

Radi zaštite očiju od krupnih letećih čestica materijala koji se obrađuje, prašine i kapljica nagrizajućih materija, koje mogu upasti u oči iz svih smjerova - osobama koje su izložene djelovanju takvih čestica i kapljica odnosno prašine daje se na korištenje štitnik za oči.

Štitnik za oči sastoji se od okvira koji pokriva očna udubljenja odozgo, sa strane i odozdo, prozirne ploče i elastične trake koja drži štitnik na glavi.

Štitnik za oči mora imati takav oblik i takvu veličinu da potpuno zatvara očna udubljenja sa svih strana, ali da pri tome ne sprečava nošenje korekcionih naočala.

Okvir i prozirna ploča štitnika za oči mogu biti od istog materijala - bezbojnog ili obojenog prozirnog plastičnog materijala. Materijal za izradu štitnika ne smije biti lako zapaljiv, niti smije puštati boju i dražiti kožu. Metalni dijelovi štitnika ne smiju biti podložni koroziji.

Štitnik za oči kao i njegovi dijelovi, moraju ispunjavati i tehničke uvjete propisane postojećim standardima.

4. Sredstva i oprema za zaštitu sluha

Članak 26.

Radi zaštite osjetila sluha od prekomjerne buke na radu odnosno na radnim mjestima na kojima se buka ne može tehničkim sredstvima sniziti ispod dozvoljene granice propisane važećim propisima - osobama koje su za vrijeme rada izložene buci daju se na korištenje odgovarajuća sredstva odnosno oprema, i to zavisno od intenziteta buke:

- 1) vata za zaštitu sluha od buke jačine do 75 dB (decibela);
- 2) ušni čep za zaštitu sluha od buke jačine do 85 dB;
- 3) ušni štitičnik za zaštitu sluha od buke jačine do 150 dB.

Ušni čep iz stavka 1. točka 2. ovog članka ne smije da umanjuje srednju vrijednost čujnosti za više od 15 dB, a ušni štitičnik iz stavka 1. točka 3. ovog članka za više od 25 dB.

Sredstva i oprema iz stavka 1. ovog članka ne smiju da nadražuju uho (ušni kanal, ušnu školjku) i moraju osigurati da jačina buke ne premašuje dozvoljenu odnosno propisanu granicu.

5. Sredstva i oprema za zaštitu organa za disanje

Članak 27.

Radi zaštite organa za disanje za vrijeme rada u atmosferi zagađenoj štetnim plinovima i drugim aerosolima (dim, magla, prašina) u koncentracijama iznad maksimalno dopuštenih koncentracija (MDK) propisanih važećim jugoslavenskim standardima - osobama koje rade u takvoj atmosferi daju se na korištenje odgovarajuća sredstva odnosno oprema za zaštitu organa za disanje, i to:

- 1) respirator za zaštitu organa za disanje od grube, neagresivne i neotrovne prašine;
- 2) respirator za zaštitu organa za disanje od fine industrijske prašine koja ne sadrži slobodan silicijev dioksid (SiO_2);
- 3) respirator za zaštitu organa za disanje od fine industrijske prašine, dima i magle koji sadrže slobodan silicijev dioksid ili radioaktivne čestice;
- 4) respirator za zaštitu organa za disanje od fine industrijske prašine ili od štetnih para u manjim koncentracijama;
- 5) cijevna maska za zaštitu organa za

disanje od štetnih plinova, pare, magle, dima ili od prašine u velikim koncentracijama, odnosno za zaštitu organa za disanje u radnoj atmosferi koja sadrži manje od 16% kisika.

Cijevna maska iz stavka 1. ove točke može se koristiti uz upotrebu mijeha odnosno puhalice ili priključivanjem na cijevnu mrežu sa komprimiranim zrakom uz upotrebu redukcijskog ventila za smanjenje pritiska zraka pod maskom;

- 6) cijevna maska sa kapuljačom ili kacigom za zaštitu organa za disanje, kao i glave i vrata, za vrijeme rada u atmosferi sa visokim koncentracijama štetnih plinova, magle, dima i prašine. Cijevna maska s kacigom upotrebljava se i ako postoji opasnost od mehaničkih povreda glave i vrata.

Cijevna maska iz stavka 1. ove točke priključuje se, u pravilu, na cijevnu mrežu sa komprimiranim zrakom uz upotrebu redukcionog ventila za smanjenje pritiska zraka pod maskom;

- 7) plinska maska za zaštitu organa za disanje od štetnih plinova, pare, dima, magle i prašine, i to za upotrebu u radnoj atmosferi koja ne smije da sadrži manje od 16% kisika i za koju se približno zna da koncentracija štetnih aerosola u njoj ne prelazi granice koncentracija pri kojima se vrši ispitivanje cjedila tih maski propisane važećim jugoslavenskim standardima.

Ako se pri upotrebi plinske maske iz stavka 1. ove točke stvara toplina (npr. kod cjedila za zaštitu od ugljičnog monoksida), temperatura zraka koji se udiše ne smije u toku uporabe od jednog sata prelaziti +50 °C pod uvjetom da radna atmosfera ne sadrži više od 1% ugljičnog monoksida;

- 8) aparati sa kisikom i komprimiranim zrakom (izolacioni aparati) za zaštitu organa za disanje u radnoj atmosferi u kojoj postoje ili se mogu očekivati visoke koncentracije štetnih plinova, pare i dima odnosno u kojoj je sadržaj kisika ispod 16% (u rudniku sa jamskim požarom, u zatvorenoj prostoriji sa nitroznim plinovima, u rezervoaru sa tekućim ili plinskim ugljičnim vodicama i sl.).

Članak 28.

Sredstva i oprema za zaštitu organa za disanje iz članka 27. ovog pravilnika ne smiju za vrijeme upotrebe otežavati normalno disanje i moraju biti podešeni za brzu i laku upotrebu. Ova sredstva i oprema moraju ispunjavati i tehničke uvjete propisane važećim jugoslavenskim standardima.

6. Sredstva i oprema za zaštitu ruku

Članak 29.

Radi zaštite ruku od određenih opasnosti ili štetnosti daju se na korištenje, zavisno od vrste rada, zaštitne rukavice, i to:

- 1) obične kožne rukavice - za zaštitu ruku od mehaničkih ozljeda (uboda, posjekotine, ogrebotina, opekotina i sl.) pri radovima koje vrše bravari, brusачi, monter, kovači, rudari, transportni radnici, radnici na strojevima i dizalicama, mornari i dr., ako postoji opasnost od takvih ozljeda. Ovakve rukavice mogu biti kombinirane i sa tekstilnim materijalom;
- 2) kožne rukavice sa čeličnim zakovicama ili pločicama - za zaštitu ruku pri grubim radovima na kojima upotreba običnih kožnih zaštitnih rukavica iz točke 1. ovog stavka ne bi osigurala sigurnu zaštitu ruku;
- 3) podstavljene kožne rukavice - za zaštitu ruku od niskih temperatura za vrijeme rada u hladnjačama i ledarama, kao i za vrijeme rada na gradilištima ili radilištima kad je temperatura niža od +5 °C ;
- 4) rukavice od nesagorive tkanine (azbesta i dr.) - za zaštitu ruku od zračenja visokih temperatura pri topljenju metala, stakla i drugih topljivih tvari, lijevanju, valjanju čelika i drugih metala, kao i pri radu kod visokih, kupolnih i drugih industrijskih peći i sl;
- 5) rukavice za zavarivače i rezače metala plamenom - za zaštitu ruku od iskri rastopljenog metala, toplinskog i ultravioletnog zračenja i od opekotina pri slučajnom dodiru zavarivača odnosno rezača metala sa vrućim materijalom;
- 6) rukavice od prirodne ili sintetičke gume - za zaštitu ruku od štetnog utjecaja vlage, nagrizajućih materijala, slabih koncentracija otrova, zaraznih tvari, etera, alkohola i sličnih štetnih tvari;
- 7) rukavice od plastičnog materijala otpornog prema rastvaračima - za zaštitu ruku pri radu sa afitkim, aromatskim i kloriranim ugljikovodicima, alkoholima, eterima, esterima, organskim kiselinama, biljnim uljima i sl. Ovakve zaštitne rukavice ne smiju se koristiti za zaštitu od udara električne struje;
- 8) gumene rukavice za električare - za sekundarnu zaštitu od udara električne struje pri radu na električnim postrojenjima sa naponom koji ne premašuje 650 V prema zemlji.

Za zaštitu od udara električne struje pri radu iz stavka 1. ove točke moraju se poduzimati i druge mjere zaštite (isključenje struje, upotreba izolacionog alata, uzemljenje i dr.);

- 9) zaštitni prsti od kože, gume ili plastičnog materijala - za zaštitu prstiju od mehaničkih ozljeda, slabijeg utjecaja

jetkih i nagrizajućih tvari i rastvarača. Ovi prsti mogu biti pojačani čeličnim naprscima za zaštitu prstiju ruku od mehaničkih ozljeda uslijed pada težih predmeta;

- 10) štitnik za dlan i nadlanicu - za zaštitu od mehaničkih ozljeda i opekotina.

Materijal neupotrjebljen za izradu zaštitnih rukavica iz stavka 1. ovog članka, kao i oblik zaštitnih rukavica, moraju odgovarati svrsi zaštite i ispunjavati tehničke uvjete propisane važećim jugoslavenskim standardima.

7. Sredstva i oprema za zaštitu nogu

Članak 30.

Radi zaštite koljena pri kalupljenju i lijevanju metala, kao i pri taracerskom, asfalterском, parketarskom, cestarskom i sličnom radu koji se vrši u klečećem položaju na suhom tlu - osobama koje vrše takve radove daje se na korištenje zaštitna kožna koljenica.

Članak 31.

Radi zaštite nogu od pada teških predmeta ili alata, od iskri usijanog ili rastopljenog metala, od udara sjekire pri otkresavanju i trupljenju šumskih stabala i od sličnih mehaničkih ozljeda - daje se na korištenje zaštitna potkoljenica izrađena od kože ili čvrstog platna (cerada i sl.), iznutra podstavljena filcom.

Zaštitna potkoljenica iz stavka 1. ovog članka koju radi zaštite nogu od iskri rastopljenog ili usijanog metala koriste za vrijeme rada ljevači, metalurzi, zavarivači i rezači metala, mora biti izrađena od nesagorivog materijala (kože, azbesta i sl.) odnosno mora biti obložena takvim materijalom.

Zaštitna potkoljenica koju za vrijeme rada koriste šumski i transportni radnici, tesari,

rudari, radnici u kamenolomima i pilanama, mora biti ojačana elastičnim čeličnim trakama.

Članak 32.

Radi zaštite stopala od određene opasnosti, daje se na korištenje, zavisno od vrste rada, zaštitna obuća, i to:

- 1) gumena obuća za električare (cipele, kaljače, čizme i sl.) - za zaštitu od udara električne struje;
- 2) cipele sa đonom od toplinski izolacionog materijala (drvo i sl.) - za zaštitu stopala pri kretanju po zagrijanim ili hladnim površinama na kojima se ne mogu koristiti druge vrste obuće;
- 3) kožne cipele za zavarivače i rezače metala - za zaštitu stopala od toplinskog zračenja i letećih iskri pri zavarivanju i sječenju metala;
- 4) kožne ili gumene cipele odnosno čizme sa čeličnom kapicom ili kapicom od tvrde gume i sa ugrađenom čeličnom tabanicom - za zaštitu od mehaničkih ozljeda nogu (npr. pad teških predmeta na prste, probijanje đona šiljastim predmetima, čavlima i sl.) i za zaštitu od vode i vlage;
- 5) kožna obuća (kaljače, čizme, cipele) - za zaštitu stopala pri radu u kemijskim pogonima i pri elektrolitičkoj rafinaciji metala, i to na radnim mjestima na kojima korištenje obuće od gume ili sintetičkog materijala ne osigurava sigurnu zaštitu.

Članak 33.

Zaštitna obuća iz članka 32. ovog pravilnika mora, po potrebi, imati ugrađene i posebne elemente za zaštitu zgloba stopala. Oni moraju biti izrađeni od mekog materijala u obliku kruga i ugrađeni u sarice cipele u predjelu zgloba.

U zaštitnu kožnu ili gumenu cipelu odnosno čizmu ugrađuje se, po potrebi, radi

zaštite prstiju, zaštitna kapica od čeličnog lima, tvrde gume ili drugog na udar ili pritisak otpornog materijala.

Članak 34.

Sredstva i oprema iz čl. 30. do 33. ovog pravilnika ne smiju za vrijeme rada izazivati žuljanje ili znojenje nogu odnosno druge tegobe pri radu i kretanju.

Sredstva i oprema stavka 1. ovog članka moraju ispunjavati i tehničke uvjete propisane važećim jugoslavenskim standardima.

8. Sredstva i oprema za zaštitu ručnog zgloba, ramena i kralježnice

Članak 35.

Radi zaštite ručnog zgloba od ozljeda pri rukovanju predmetima sa oštrim rubovima (limom, staklom, alatom i sl.) i od vibracija koje se sa ručnog mehaniziranog alata (pneumatski čekić i dr.) prenose na ruke, kao i radi osiguranja stabilnosti ručnih zglobova pri teškim transportnim radovima - daje se na korištenje kožni štitnik za ručni zglob.

Članak 36.

Radi zaštite ramena pri nošenju na ramenu predmeta težih od 15 kg, i pri nošenju tereta sa oštrim rubovima odnosno jako hladnih ili jako zagrijanih predmeta - daje se na korištenje kožni štitnik za rame.

Članak 37.

Radi zaštite kralježnice od deformacija i oboljenja uslijed stalnog nošenja teških predmeta na ramenu ili na leđima - daje se na korištenje transportnim i drugim radnicima koji prenose terete zaštitni grudnjak.

Sredstvo odnosno oprema iz stavka 1.

ovog članka, kao i sredstvo odnosno oprema iz članka 36. ovog pravilnika, ne smiju izazivati žuljanje za vrijeme upotrebe.

9. Sredstva i oprema za zaštitu trbušnih organa

Članak 38.

Radi zaštite trbušnih organa od mehaničkih ozljeda pri radu na strojevima za obradu drva sa ručnim dodavanjem (povratni udar materijala na cirkularu, ravnalici i drugim strojevima), kao i pri ručnoj ili strojnoj obradi metala (ručno kovanje, sječenje, kovanje zračnim čekićem) - daje se na korištenje kožni pojas ili specijalno ojačana kožna pregača.

Za zaštitu od vlage i hladnoće pri radu u sjedećem položaju na hladnom podu ili vlažnoj zemlji daje se na korištenje osobama koje vrše takve radove (taracerima, cestarima, kaluparima i dr.) zaštita prostirka od kože ili drugog izolacijskog materijala.

10. Sredstva i oprema za zaštitu tijela

Članak 39.

Ako je u toku rada tijelo radnika stalno izloženo biološkom štetnom utjecaju tehnoloških procesa (prljavštini, prašini, vlazi, visokoj temperaturi) - daje se na korištenje radnicima zaštitna odjeća, i to:

- 1) odijelo od platna (kepera i sl.) kroja kombinezona, ili iz dva dijela (kaput i hlače) - za rad na strojevima i za rad pri kome je radnik izložen prljanju ili prašini, na primjer: pri demontaži i montaži oruđa za rad i uređaja (industrijskih, prometnih, građevinskih i poljoprivrednih postrojenja, strojeva i uređaja i njihovih dijelova odnosno opreme); pri čišćenju, pranju, odmašćivanju, podmazivanju i premazivanju sredstvima za

- odmašćivanje, konzerviranje i površinsku zaštitu dijelova strojeva i uređaja (naftnim derivatima, bojom i sl.), pri mljevenju, drobljenju, sitnjenju i klasiranju mineralnih i drugih materijala pri kome se izdvaja lebdeća prašina, kao i za podzemni rudarski rad i rad na čišćenju dimnjaka;
- 2) odijelo od impregniranog nepromoćivog platna (negumiranog) za komunalni rad (rad u kanalizacijskoj mreži, iznošenje smeća, čišćenje i polijevanje ulica i sl.), za rad u mokrim jamama, kao i pri plovidbi, ribarenju i sl.;
 - 3) odijelo od jakog gumiranog platna - za rad sa nagrizajućim, otrovnim i zaraznim tvarima i za rad u vodi;
 - 4) odijelo od azbesta ili aluminijskih folija - za rad kod industrijskih peći, kao i pri lijevanju i topljenju metala, gašenju požara i sl.;
 - 5) odijelo od tkanine koja ne propušta toplinska i ultravioletna zračenja - za zavarivače i rezače metala plamenom.

Članak 40.

Zaštitna odjeća iz članka 39. ovog pravilnika, zavisno od vrste zaštite kojoj je namijenjena, mora ispunjavati sljedeće uvjete:

- 1) materijal (platno, keper i sl.) od kog je izrađeno zaštitno odijelo iz članka 39. točka 1. ovog pravilnika mora biti od tkanja koje sprečava lako prodiranje prašine, boje, maziva i drugih štetnih tvari do kože radnika i koje je u pranju postojano;
- 2) zaštitno odijelo za rad na strojevima sa rotirajućim i pokretnim dijelovima mora nalijegati tijesno na tijelo. Krajevi rukava kaputa i nogavice hlača moraju biti privijeni uz tijelo pomoću traka na dugmadima ili na drugi pogodan način;
- 3) zaštitno odijelo od impregniranog nepromoćivog platna ne smije propuštati vodu;
- 4) zaštitno odijelo od jakog gumiranog

platna mora biti izrađeno od materijala, koji izložen direktnom utjecaju jetke i nagrizajuće tvari (kiseline, lužine i sl.) u toku najmanje osam sati ostaje nepromijenjen. Šavovi na takvom odijelu moraju biti poredani gusto tako da kroz njih prskajuća jetka i nagrizajuća tvar ne može prodirati;

- 5) zaštitno odijelo od azbesta ili aluminijskih folija za zaštitu od prskajuće rastopljene smjese mora biti izrađeno od nesagorivog materijala, koji izložen utjecaju visoke temperature odnosno rastopljene mase u toku 30 minuta ostaje nepromijenjen;
- 6) za radove pod zemljom zaštitno odijelo mora biti pojačano na ramenima, laktovima, koljenima i zadnjici. Pojačanje na ramenima mora se protezati od početka rukava preko vrata i mora u dovoljnoj širini obuhvatiti cijelo rame. Sredina pojačanja na laktovima mora dosezati do vrha lakta. Pojačanje na koljenima mora dosezati najmanje 8 cm ispod i iznad koljena. Pojačanje na zadnjici mora dosezati do struka i pri normalnom sjedenju mora obuhvatiti cijelu zadnjicu;
- 7) zaštitno dimnjačarsko odijelo mora kvalitetom materijala od kog je izrađeno i krojem odgovarati uvjetima rada na otvorenom prostoru (kiša, snijeg, vjetar) i istovremeno štiti tijelo radnika protiv prodiranja prljavštine, gari, plinova i dima.

Članak 41.

Ako je u toku rada tijelo radnika povremeno izloženo štetnom utjecaju visokih temperatura, rastopljenog ili užarenog metala, vlage ili zračenja - daju se na korištenje radnicima zaštitne pregače, i to:

- 1) zaštitna pregača od kože, azbesta ili sličnog materijala - za zaštitu zavarivača i rezača metala, kovača, radnika koji iznose pepeo iz pepeljara parnih kotlova

i drugih radnika od iskri rastopljenog metala ili komada usijanog metala, od opekotina u slučaju direktnog dodira sa vrućim materijalom, od ultravioletnog i toplinskog zračenja i od mehaničkih ozljeda;

- 2) zaštitna pregača od kože ili sličnog materijala, ojačana zakovicama ili pločicama - za zaštitu od mehaničkih ozljeda pri grubim radovima kad pregača iz točke 1. ovog članka ne osigurava sigurnu zaštitu;
- 3) zaštitna azbestna pregača - za zaštitu od zračenja visokih temperatura kod metalurških i drugih peći (u ljevaonici, topionici, valjaonici i sl.);
- 4) zaštitna pregača od gumiranog platna - za zaštitu od vlage i od nagrizajućih jetkih tvari, rastvarača i sl.

11. Sredstva i oprema za zaštitu od ionizirajućih zračenja

Članak 42.

Ako u toku rada tijelo radnika povremeno ili stalno dolazi u dodir sa izvorima ionizirajućeg zračenja (radioizotopima, industrijskim rendgen-aparatima i dr.) - osobama koje rade sa takvim izvorima daju se na korištenje sljedeća sredstva odnosno oprema, i to:

- 1) zaštitna pregača i zaštitne rukavice od olovne gume;
- 2) respirator sa cjedilom za zaštitu organa za disanje od radioaktivne i ionizirajuće prašine.

12. Sredstva i oprema za zaštitu od nepovoljnih atmosferskih utjecaja

Članak 43.

Radnicima koji su pri radu na otvorenom prostoru izloženi nepovoljnim atmosferskim

utjecajima (kiša, snijeg, niske temperature i sl.) kao i radnicima koji rade u zatvorenoj prostoriji u kojoj su niske temperature, propuh i slični zdravstveno nepovoljni uvjeti (u hladnjači, ledari i sl.) - daju se na korištenje sredstva odnosno oprema za zaštitu od nepovoljnog djelovanja atmosferskih utjecaja i to:

- 1) kišna kabanica od gumiranog ili impregniranog nepromoćivog materijala, sprijeda otvorena - za zaštitu pri radu na otvorenom prostoru (u poljoprivredi, građevinarstvu, transportu i sl.);
- 2) kišna kabanica od gumiranog ili impregniranog nepromoćivog materijala, običnog kroja - za zaštitu od kiše i vjetra (čuvarima, poštarima, transportnim radnicima i dr.);
- 3) kišna kapuljača ili nepromoćivi šešir, od gumiranog ili impregniranog materijala - za zaštitu glave i vrata od kiše i vjetra (mornarima, ribarima);
- 4) kapuljača od impregniranog materijala - za zaštitu glave, očiju, vrata i ramena od prašine, prljavštine, topline i mehaničkih ozljeda (transportnom radnicima, dimnjačarima i dr.);
- 5) bunda ili opaklija - za zaštitu od hladnoće zimi pri radu na otvorenom prostoru odnosno u nezagrijanim ili otvorenim prostorijama npr. u kabini traktora, kamiona ili bagera, u kočničarskoj kućici i sl. (čuvarima gradilišta, radilišta i drugih objekata, vozačima teretnih vozila, kočničarima - željezničarima, strojovođama parnih lokomotiva i sl.). Bunda može biti duga ili kratka, zavisno od vrste rada;
- 6) podstavljeno odijelo - za zaštitu od hladnoće zimi pri radu na otvorenom prostoru odnosno u hladnim prostorijama (npr. u hladnjačama, ledarama, nezagrijanim kabinama dizalica, bagera, traktora, kamiona i sl.);
- 7) štitnik za uši - za zaštitu od niskih temperatura pri radu na otvorenom prostoru;

- 8) podstavljene rukavice, podstavljene cipele ili filcane čizme (valjanke) u kombinaciji sa sredstvima za zaštitu radnika od hladnoće pri radu na otvorenom prostoru, zavisno od jačine hladnoće i vrste rada koji se vrši.

Sredstva i oprema iz stavka 1. ovog članka moraju u pogledu izrade i materijala od kog su izrađena osigurati u potpunosti zaštitu od štetnog djelovanja atmosferskih utjecaja.

13. Sredstva i oprema za zaštitu od pada sa visine

Članak 44.

Radi zaštite od pada sa visine na radnim mjestima koja se zbog prirode posla ne mogu ograditi ili na drugi pogodan način zaštititi odnosno pri radu na objektima u izgradnji preko rijeke ili jezera, na stupovima elektroenergetske ili telefonsko-telegrafske mreže, u kamenolomima, nad provalijama, u cisternama, silosima i sl. - osobama koje rade na takvim mjestima daje se na korištenje zaštitni opasač opremljen prihvatnim užetom za privezivanje, a po potrebi i dopunskim užetom.

Materijal od kog je izrađen zaštitni opasač, kao i dimenzije i izrada opasača i njegovih dijelova moraju odgovarati probnom statičkom i dinamičkom opterećenju propisanom važećim jugoslavenskim standardom.

14. Sredstva i oprema za zaštitu od davljenja u vodi

Članak 45.

Radi zaštite od pada u vodu i davljenje pri radovima iznad vode ili na vodi (pri montaži mosta, geodetskim, hidrološkim ili drugim mjerenjima, pri radu na prebacivanju

dalekovoda preko rijeke, jezera i sl.) osobama koje vrše takve radove daje se na korištenje zaštitni pojas.

Zaštitni pojas može biti izrađen od gumiranog tekstila, gume, plastične mase ili od metalnih kutija i mora sigurno držati iznad vode čovjeka normalne tjelesne težine.

15. Održavanje sredstava i opreme

Članak 46.

Radne organizacije koje u svom radu koriste sredstva i opremu, moraju sredstva i opremu održavati stalno u ispravnom stanju.

Oštećena, pocijepana odnosno od upotrebe dotrajala sredstva i oprema koja se ne mogu popraviti, moraju se rashodovati odnosno uništiti.

Članak 47.

Sredstva odnosno oprema koja se stavlja neposredno na glavu (kaciga, kapuljača i dr.), u uši (antifon i dr.), u usta (usnik, maske), na nos (štikaljke, stezač i dr.), mora se poslije svake upotrebe dezinficirati i prati, ako isto sredstvo odnosno opremu koriste više osoba.

Članak 48.

Sredstva odnosno oprema od tekstila i kože, kao što su zaštitna odjeća i obuća i dijelovi takve odjeće odnosno obuće, koja se koristi za rad sa otrovnim, radioaktivnim ili zaraznim tvarima, mora se redovno dezinficirati i prati odnosno dekontaminirati, zavisno od vrste materijala od kog je izrađena i stupnja štetnosti od čijeg djelovanja štiti radnika pri radu.

III. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 49.

Radne organizacije i drugi korisnici sredstava odnosno opreme iz članka 2. ovog pravilnika moraju postojeća osobna zaštitna sredstva usaglasiti sa odredbama ovog pravilnika u roku od jedne godine od dana stupanja na snagu ovog pravilnika.

Članak 50.

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaju važiti odredbe čl. 83 do 93. Općeg pravilnika o higijenskim i tehničkim zaštitnim mjerama pri radu (Službeni list FNRJ: 16/47 i 36/50).

Članak 51.

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u Službenom listu SFRJ.

(21. kolovoz 1969.)